herpy

SALAMANDRE

Rough-skinned Newt

Taricha granulosa

Taricha granulosa er en 13-22 cm lang vandsalamander fra Nordamerikas stillehavskyst, med mørk, grynet ryg og skarpt orange bug. Huden indeholder tetrodotoxin, en af de kraftigste gifte hos padder, og dyret er dødeligt giftigt, hvis det sluges. Arten skifter mellem vand og land, kan holdes i vand hele året og skal holdes køligt.

Familie: Salamandridae Tidligere navn: *Salamandra granulosa; Triturus granulosus; Triturus similans*

Kraftig hudgift

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**13-22 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**12-18 år**
Aktiv	**Dag og nat**
Levevis	**Semi-akvatisk**
Biotop	**Vådområde og tempereret skov og eng**
Hudgift	**Kraftig** Undgå hudkontakt, og vask hænderne grundigt efter arbejde i terrariet
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 30 × 40 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**18-21 °C**
Temperatur, nat	**14-18 °C**
Luftfugtighed	**80-95 %**
Vand	**Akvaterrarie** dybde 20-30 cm
UVB	**Ikke nødvendig**
Kost	**Insekter, færdigfoder og orme/snegle**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Larver i vand**
Æglægning	**I vand**
Kønsmoden	**48-60 mdr.**
Æg pr. sæson	**7-30**
Klækning	**21-42 dage**
Larvetid	**60-150 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Små vanddyr (dafnier, myggelarver)**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er ikke opført på CITES og står ikke i EU-bilag A-D. Den står ikke på listen over forbudte dyr i BEK nr. 1261/2015.

Om arten

Taricha granulosa er en kraftig vandsalamander med afrundet snude og grynet hud. Voksne dyr er 13-22 cm lange, regnet med hale, og hannerne er større end hunnerne. Ryggen er lysebrun, oliven, rødbrun eller næsten sort, og bugen er gul til orange. Øjnene er små med gul iris og mørke øjenlåg, og set ovenfra stikker de ikke ud over hovedets omrids. Ganetænderne sidder i et V-formet mønster. Det adskiller arten fra *Taricha torosa*, som den ofte forveksles med; den har større øjne, lyst nederste øjenlåg og Y-formede ganetænder.

I yngletiden bliver hannens hud glat, lysere og svampet, kloakken svulmer, halen bliver bredere og fladere, og tærne får sorte, hornede puder. Hunnen ændrer sig kun lidt; hendes kloak bliver kegleformet. Vandlevende hunner kan ligne yngletidshanner, fordi de får lysere og glattere hud, halekam og større kloak, men tegnene er svagere.

Huden indeholder tetrodotoxin, en nervegift, som arten formentlig danner ved hjælp af bakterier på huden. Giften findes også i musklerne, blodet og æggene, mens larverne ikke er giftige. Mængden varierer meget fra bestand til bestand, men et enkelt dyr kan rumme nok gift til at dræbe flere voksne mennesker, og et menneske er død efter at have slugt en salamander. Ved almindelig håndtering er dyret uskadeligt for de fleste, men giften kan irritere hud og slimhinder, og gnides øjnene bagefter, gør det meget ondt. Giften kan også trænge ind gennem et sår. Når dyret trues, svajer det i ryggen, bøjer hovedet og halen op og viser den orange bug.

To underarter er beskrevet: *T. g. granulosa* og den mørkere *T. g. mazamae* fra Crater Lake i Oregon. Lignende mørke dyr findes også i Alaska, og mange regner derfor ikke *T. g. mazamae* for gyldig. I handlen bliver *T. granulosa* og *T. torosa* ofte blandet sammen, selv om pasningen af de to arter er forskellig. Arten kan blive 12-18 år.

Udbredelse og levested

Taricha granulosa lever langs Nordamerikas stillehavskyst, fra det sydøstlige Alaska nord til Juneau, gennem British Columbia, Washington og Oregon til Santa Cruz County syd for San Francisco Bay i Californien. Den findes også på mange øer ud for kysten, blandt andet Vancouver Island. Øst for Cascade-bjergene er den sjælden. Isolerede bestande i Idaho og Montana stammer formentlig fra udsatte dyr.

> **Oprindelig udbredelse:** USA og Canada.

LEVESTED

T. granulosa lever i skove og skovkanter, hvor dyrene gemmer sig under rådne stammer, sten og løvlag, og vender tilbage til vandet for at yngle. Vandlevende voksne findes i damme, søer, vandhuller i vandløb og langsomme dele af åer og floder og undgår stærk strøm. Arten findes fra havniveau op til omkring 2700 m og i vand ned til 12 m dybde.

Levevisen varierer meget mellem bestandene. Mange dyr bliver vandlevende om sommeren i tørre perioder, i nogle bestande bliver hannerne i vandet hele året, og nogle dyr lever hele livet i vand. Højtliggende bestande beholder somme tider gællerne som voksne. Nogle bestande er aktive om dagen, andre gemmer sig om dagen og er aktive om natten. De nyforvandlede unger forlader vandet og kommer først tilbage efter flere år.

Pasning

TERRARIET

Taricha granulosa er den mest vandlevende art i slægten. Dyrene skifter mellem land og vand, nogle i måneder eller år ad gangen, men fra omkring et års alderen kan de holdes i vand hele året. Opstillingen er derfor et akvaterrarie med dybt vand og et sted, hvor dyrene let kan kravle op. Et par voksne dyr skal have mindst 60 × 30 × 40 cm, og i samme grundflade kan også fire halvvoksne dyr på omkring 12 cm holdes.

Vandet skal være 20-30 cm dybt og gerne dybere. Flydende bark, korkøer, sten eller rødder, der bryder vandoverfladen, giver dyrene mulighed for at komme op af vandet. Tæt beplantning med almindelige vandplanter er nødvendig: den giver skjul, og hunnen bruger den til æglægningen. Bunden i vandet skal være bar eller dækket af store sten, for grus og småsten kan sluges. Dyrene er gode til at flygte, så låget skal sidde fast.

Dyrene er fredelige over for hinanden, også når de fodres, og de forgifter ikke hinanden. Hold arten for sig selv: andre dyr, der forsøger at æde den, kan dø af giften.

TEMPERATUR

Taricha granulosa er køleelskende. Om sommeren holdes vand og luft på 18-21 °C. Bliver det varmere, op mod 24 °C, søger dyrene op på land; længere perioder over 21 °C bør undgås. Nattemperaturen er ikke dokumenteret; et fald på 2-4 °C passer til arten.

Om vinteren sænkes temperaturen til 5-12 °C. Den kølige vinter er nødvendig, for at dyrene yngler det følgende forår. Unge dyr kan holdes ved stuetemperatur den første vinter, så de vokser hurtigere. Placér akvariet køligt, uden direkte sol og uden varmelamper.

LUFTFUGTIGHED OG FORSTØVNING

Landdelen og skjulene over vandet skal være fugtige, men ikke drivvåde. Luftfugtigheden er ikke målt for arten; et akvaterrarie med låg og fugtige skjul giver omkring 80-95 %. God ventilation forebygger hudinfektioner.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Vandet skal være 20-30 cm dybt, og dybere vand skader ikke: det er næsten umuligt at give arten for dybt vand i et almindeligt akvarium. Et indkørt filter med svag strøm holder vandet rent, for arten lever i stillestående eller langsomt rindende vand. Brug postevand behandlet mod klor og kloramin; destilleret og demineraliseret vand bruges ikke.

Kontrollér ammoniak og nitrit, skift en del af vandet jævnligt, og fjern foderrester, så vandet ikke forurenes.

LYS OG UVB

Arten har ikke brug for UVB. Almindeligt dagslys i rummet eller et svagt lysstofrør om dagen og mørke om natten er nok. Akvariet må ikke stå i direkte sol, og varmelamper skal undgås.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Taricha granulosa er et opportunistisk rovdyr. I naturen æder den tanglopper, insekter, snegle, igler, haletudser og padde- og fiskeæg. I fangenskab tager den små fårekyllinger, regnorme, kompostorme, voksmøllarver, melorme, myggelarver og frostfoder, og dyrene finder foderet lige så meget ved lugt som ved bevægelse.

I forhold til størrelsen tager arten kun små bidder, så større regnorme skæres i stykker. Fiskefoder i form af ørredpiller tages gerne og er en nem basiskost, som giver mange æg. På land gives fårekyllinger, bænkebidere og lignende foderdyr i passende størrelse. Fodr to til tre gange om ugen i sommerhalvåret og sjældnere om vinteren, og fjern uspist foder fra vandet. Insekter, der gives på land, støves med kalk og vitaminer en til to gange om ugen.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud Læs mere: Opdræt af haletudser

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Aktiviteten varierer: nogle dyr er fremme om dagen, andre gemmer sig under rødder og sten og jager om natten. I yngletiden holder hannen fast om hunnen i parringsgrebet, som kan vare fra timer til flere dage. Det ser voldsomt ud, men dyrene drukner ikke og kommer op efter luft sammen. Hanner griber også fat i andre hanner, andre arter, fisk og genstande som luftslanger.

Håndtér kun dyret, når det er nødvendigt, og vask hænder bagefter.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Dyrene bliver kønsmodne efter 4-5 år i naturen. I fangenskab går det ofte hurtigere, fordi de får rigeligt med foder. Kønnene skelnes lettest i yngletiden: hannen har bredere hale, opsvulmet kloak med en mørk stribe, hornede puder på bagben og tæer og en fladere bug end hunnen.

PARRING

I naturen yngler arten i alle måneder undtagen november. Lavtliggende bestande yngler fra februar til maj, højtliggende fra sent forår til tidligt efterår. I fangenskab begynder parringen, når vandet varmes op igen efter vinterhvilen, og somme tider igen om efteråret.

Hannen griber hunnen ovenfra, gnider hendes hoved med hagen og stryger hendes bug og sider med bagbenene. Parringsgrebet kan vare fra timer til flere dage. Til sidst slipper han, afsætter en sædpakke og leder hunnen hen til den, så hun kan samle den op med kloakken.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

ÆG OG LARVER

Hunnen begynder at lægge æg nogle uger efter parringen. Hun lægger æggene enkeltvis og fæster dem på vandplanter, rødder, grene og sten, ofte kort under overfladen. Æglægningen strækker sig over flere uger og kan sættes i gang ved at køle vandet med et vandskift. Æggene er giftige som de voksne. Antallet af æg pr. sæson er ikke dokumenteret. Tallet i boksen er lånt fra *Taricha torosa*, hvor en ægklump rummer 7-30 æg, og siger ikke, hvor mange æg en hun lægger i alt.

De voksne æder æggene, så de tages ud sammen med planten eller stenen, de sidder på. Svamp på æggene er sjælden. Larverne holdes i små grupper i 5 cm vand eller i et akvarium med normal vandstand og luftsten, uden for mange dyr. De er rovdyr og får først det mindste levende foder, siden dafnier og røde, hvide og sorte myggelarver. Der er ingen yngelpleje.

METAMORFOSE

Æggene klækker efter 3-6 uger, afhængigt af temperaturen. I fangenskab forvandler larverne sig efter 2-4 måneder ved en længde på omkring 5 cm; i naturen tager det 4-5 måneder, og i højtliggende bestande overvintrer larverne og forvandler sig først det følgende forår eller sommer. Gællerne skrumper, og huden skifter struktur. Stil beholderen på skrå, så der dannes en rampe, og ungerne kan kravle op på land.

OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede unger holdes på land, i en ren beholder på fugtigt køkkenrulle eller i et terrarie med mos, med skjul under bark og sten. Giv små foderdyr som bænkebidere og små fårekyllinger, og hold underlaget fugtigt og køligt. Efter omkring et år kan ungerne vænnes til at leve i vand; vandet skal være lavt i begyndelsen, så de ikke drukner.

Sundhed og typiske fejl

Arten er hårdfør, men disse problemer er hyppige:

- For varmt vand: over 21 °C i længere tid er stressende.
- Dårlig vandkvalitet: ammoniak og nitrit kræver et indkørt filter og jævnlige vandskift.
- Fedme hos voksne dyr, fordi arten æder alt: fodr moderat.
- Slugt grus eller småsten kan give forstoppelse og tarmslyng.
- Udtørring af landdelen: hold den fugtig.
- Hudinfektioner ved dårlig ventilation.

Artens gift er dødelig, hvis dyret sluges. Hold salamanderen utilgængelig for børn og kæledyr, vask hænder grundigt efter enhver kontakt med dyr, vand eller indretning, og rør ikke ved øjne eller mund, før hænderne er vasket.

Salamandre kan bære svampesygdommen Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*), som er dødelig for mange arter. Sæt nye dyr i karantæne i mindst 60 dage, og vask hænder og redskaber mellem beholderne.

Gå til en dyrlæge med forstand på padder, hvis dyret afviser foder i længere tid, har åbne sår eller hælder til den ene side, når det svømmer.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.